

Cílem této práce je podat ucelený pohled na kategorii budoucnosti a její jazykovou realizaci ve skandinávských jazycích. V první části disertace, která se zabývá filozofickým pojetím kategorie budoucnosti, vytvářím s východiskem v jedné ze dvou stejné teorií o metafyzice času, dynamické A-teorii, intuitivní a z lingvistického hlediska relevantní model času, který je na rozdíl od tradičních modelů schopen postihnout temporální asymetrii charakteristickou pro řadu evropských i mimoevropských jazyků. Místo tradiční časové přímky je budoucnost v tomto modelu znázorněna jako rozvětvený systém potenciálních sledů událostí, z nichž některé jsou pravděpodobnější než jiné. Druhá část práce je věnována popisu budoucích konstrukcí v danštině, norštině a švédštině, tedy jazycích náležejících k takzvané oblasti bez futura v severní Evropě (jč. Dahl 2000). Konstrukce jsou zde pojednány systematicky podle způsobu jejich gramatikalizace z lexikálních prostředků vyjadřujících modalitu, ze sloves pohybu nebo z gramatických výrazů označujících aspekt. Za ústřední typy gramatických prostředků pro vyjádření budoucnosti jsou ve skandinávských jazycích považovány konstrukce s modálními slovesy *vil* a *skal* (danština a norština), *ska* (švédština), de-venitivní konstrukce s *kommer til at* (danština), *kommer til* (norština) a *kommer att* (švédština) a futurální prezens (většinou konstrukce s *blive* a *f*). Při popisu konstrukcí zaměřeném především na jejich specifickou konceptuální motivaci, gramatikalizační procesy, sémantiku a funkci zohledním vycházím z různých teorií a metod většinou gramatikalizačních teorií (Bybee et al. 1994), kognitivní lingvistiky (Lakoff & Johnson 1980, Johnson 1987) a dalších přístupů osvětlujících významným způsobem mechanismy spojené s jazykovým vyjádřením budoucnosti.